

Skabelsestro og videnskab

Kristian B. Østergaard

Er der naturvidenskabsfolk der tror på skabelse?

Ja!

Er troen på skabelse videnskabelig?

Nej!

Nærmere forklaring ...

kommer her. Til alle tider er der forskere der har troet på skabelsen. Vi kan faktisk sige at uden skabelsestro var der næppe nogen moderne videnskab. Det er et historisk faktum. De første forskere tog nemlig udgangspunkt i bevidstheden om at man måtte "kunne tænke Guds tanker efter ham". Altså, hvis universet er skabt af en rationel Gud, må det også være fornuftigt at forsøge at finde ud af hvordan "Han har båret sig ad".

Men er det ikke en ukristelig tanke? At ville udgrunde Guds tanker? – På ingen måde. De gamle hæftede sig ved at allerede skabelsesberetningen i Biblens første bog, befaler mennesket at underlægge sig Jorden. Og hvis man skal kunne gøre det, må man først finde ud af hvordan tingene er indrettet.

Så den første forudsætning for at man kan bedrive videnskab, er at man går ud fra at Universet er rationelt indrettet; at vi kan sige noget fornuftigt om det når vi undersøger det systematisk.

På den måde er alle forskere skabelsestroende.

Der hvor det store skisma opstår, er hvor nogle tror på at et rationelt univers kan opstå af sig selv. Det sidste er jo faktisk også en form for skabelsestro; at *ingenting* kan skabe *noget*.

Er skabelsestroen så alligevel videnskabelig?

Det kommer noget an på hvordan man definerer videnskab. Alle forskere må have et udgangspunkt. De må vælge hvilke

kriterier (hvilket paradigme) de vil arbejde ud fra. Og hvis dette udgangspunkt er: »Jeg går ud fra at dette univers er rationelt indrettet!«, så har man taget udgangspunkt i skabelsestroen i bedste forstand.

Men hvis man så går videre og påstår at alting er blevet til af sig selv, af det rene ingenting, lidt efter lidt, så har man straks bevæget sig uden for videnskabens gebet. – Lige såvel som hvis man påstår at Gud har skabt det hele på et splitsekund.

Begge udsagn falder uden for dét videnskaben kan udtale sig om. For den videnskabelige metode kræver bl.a. at alle kan gentage forsøget. Og det er jo *lidt* svært når man taler om altings tilblivelse af sig selv eller i et splitsekund.

Så ofte er det sådan med livets dybere spørgsmål at man må "nøjes med" den bedste forklaring. Hvilken forklaring er den bedste på at humlebien kan flyve? Når den nu ved første øjekast ligner en konstruktionsfejl der absolut *ikke* kan flyve. – Hvilken forklaring er den bedste når det gælder livets oprindelse? Nede-fra-og-op-forklaringen eller oppe-fra-og-ned-forklaringen? – Se artiklen om livets tilblivelse på side 36.

Det ér da uvidenskabeligt at tro på en skabelse

»Det ér da uvidenskabeligt! Du blander tro og videnskab sammen! Skabelsesberetningen har intet at gøre i et biologilokale.« – Hvis du har fortalt på gymnasiet at du tror på en skabelse, har du næsten med garanti fået den reaktion. Hvis bølgerne går højt, kan man ligefrem blive taget til indtægt middelalderens *påståede* tro på en flad jord, og "hvor kirken slog dem ihjel der mente noget andet".

Er det derfor ikke rigtigt at det er at blande religion ind i videnskaben hvor den ikke har noget at gøre når man taler om skabelse? Videnskab bygger jo på alt det der kan måles og vejes, og ikke på tro.

Den moderne videnskabs grundlæggere

Leonardo da Vinci	(1452-1519)	Hydraulik
Francis Bacon	(1561-1626)	Den videnskabelige metode
Johannes Kepler	(1571-1630)	Himmellegemernes mekanik, fysisk astronomi
Blaise Pascal	(1623-1662)	Hydrostatik (væskebalance), barometer
Robert Boyle	(1627-1691)	Kemi, gasdynamik
Nikolaus Steno	(1631-1686)	Stratigrafi
Isaac Newton	(1642-1727)	Differentialregning, dynamik, tyngdeloven, spejlkikkerten
Carl von Linné	(1707-1778)	Systematisk biologi, biologisk klassifikationssystem
Georges Cuvier	(1769-1832)	Sammenlignende anatomi
Michael Faraday	(1791-1867)	Elektromagnetisme, elektromotor
James Joule	(1818-1889)	Reversibel termodynamik
Rudolph Virchow	(1821-1902)	Patologi (sygdomslære)
Gregor Mendel	(1822-1884)	Genetik
Louis Pasteur	(1822-1895)	Bakteriologi, biogenetisk lov, gæringskontrol, pasteurisering, vaccination
Lord Kelvin	(1824-1907)	Energetik, termodynamik, absolut temperaturskala, transatlantiske kabel
Joseph Lister	(1827-1912)	Antiseptisk kirurgi
Lord Rayleigh	(1842-1919)	Dimensionsanalyse, modelanalyse

Den reaktion er meget interessant, og den har en lang historie bag sig. Den videnskab vi kender i dag, har ikke altid eksisteret. Det begyndte ikke som noget naturligt, men ved at nogle mennesker undrede sig over naturen og universet og lod deres nysgerrighed få frit løb. De begyndte at stille spørgsmål og undersøge naturen for at få svar – det er essensen af videnskab i dag. Forudsætning for at de kunne undersøge verden, var at der hersker orden og regelmæssighed, og at vi kan erkende verden og sætte den i system. Det er ikke en selvfølgelighed, og det var kilde til mange filosofiske spekulationer om hvordan og hvad mennesket kan erkende om virkeligheden.

Evolutionisten Jesper Hoffmeyer har også spekuleret over ordnen i naturen, og han skriver at »det har ikke skortet på lovprisninger af menneskearten for dens evne til at forstå verden. Hvad man har undret sig mindre over, er at verden overhovedet er forståelig.« »For evolutionsteorien er hovedproblemet altså følgende: Hvorfor er Jorden ikke bare en kaotisk hob af molekyler, men en velordnet struktur af bjerge og have, myrer og anemoner, skyer og blæst, fodspor og dufte ...? Hvorfor er der sådan en orden i tingene?«¹.

De videnskabsmænd der lagde grundstenene til den moderne videnskab, troede på Gud og en skabelse. Ikke fordi alle mennesker troede på Gud dengang, for det gjorde de næppe. Vi kan se at de tænkte tingene igennem og funderede over Gud og hans skaberværk. De troede på at Gud var stor og almægtig, deraf sluttede de at Gud havde tænkt almægtige tanker da han skabte verden. Derfor ventede videnskabsmændene at finde orden, regelmæssighed og rationalitet i naturen, matematikken, planeterne og i de fysiske love – som et fingeraftryk af Guds storhed. Hvis ikke der fandtes love og regelmæssigheder i naturen, var det nytteløst at begynde at undersøge sammenhængen. De fandt heller ikke kaos, eller fysiske love der kun virkede nogle gange. De fandt hvad de ledte efter – og det var orden, rationalitet og kompleksitet, og dét gav næring til både logikken og æstetikken. Ingen havde forestillet sig hvor stor og kompleks en verden de var med til at åbne – selv i dag flere hundrede år efter står vi med langt flere spørgsmål end svar, flere end vi nogensinde har gjort. Naturen er som en udtømmelig kilde af visdom og viden vi måske kan blive ved med at øse af.

De videnskabsmænd der står som den moderne videnskabs grundlæggere, er mere kendte end du måske tror – se på listen, så vil du med garanti finde et par stykker du allerede kender.

Disse mennesker har grundlagt den videnskab vi har i dag, og de bliver regnet for helte i videnskabshistorien. Kepler skriver f.eks. at »hovedmålet med alle undersøgelser af den ydre verden skulle være at opdage den rationelle orden og harmoni som den var pålagt af Gud, og som han åbenbarede til os igennem matematikkens sprog.«²

Johannes Kepler malt af ukendt kunstner i 1610. Wikipedia.

En anden naturforsker, O. F. Müller, der i 1770'erne udførte nogle af verdens første marine ekspeditioner, begrundet i sit værk *Zoologia danica* sin motivation for at udforske havet: »Alt vidner om en Guds Finger og sætter Tilskueren i en tilbedende Henrykkelse. Mig ophævede det saaledes over alle menneskelige Ting, at jeg agtede Sundhed og selv Livet ringe for at lede hele Dage paa Havets og Fiordernes Dybde.«³ Det hævdes ofte at troen har været en hindring for videnskaben, men det modsatte er rent faktisk tilfældet: Troen har snarere været en af forudsætningerne for udviklingen af den moderne videnskab.

Der er videnskabshistorikere som i dag mener at vi ikke ville have haft opblomstringen af den moderne videnskab hvis ikke den var funderet i troen på en almægtig skaber. Og det er ikke kun kristne videnskabshistorikere som mener det. Troen på en Gud har nok ikke været den eneste motivation, men der er enighed om at den kristne tradition med stor sandsynlighed har været medvirkende til at vi har den videnskab vi har i dag.

Hvorfor siger evolutionisten så at det er uvidenskabeligt at tro på en skabelse? Det er fordi opfattelsen af videnskab har udviklet sig igennem de sidste 150 år, så mange i dag sætter lighedstegn mellem videnskab og naturalisme. Naturalisme er et verdensbillede hvor man har en tro på at alt kan forklares ud fra materien, dvs. at sand viden bygger på det vi kan måle og veje, og *intet andet*. Naturalismen er et verdensbillede eller en filosofi der klart nok ikke levner nogen plads til nogen overnaturlig kraft – herunder en Gud. Hvis kriteriet for at være videnskabelig er at man skal bekende sig til naturalismen, så er en skabelse uvidenskabelig, fordi fx grundtypemodellen (se side 12) forudsætter en overnaturlig skabelse i begyndelsen.

Bekender man sig til naturalismen, så betyder det også at man *aldrig* vil kunne få øje på skabelsen fordi den videnskabsopfattelse pr. definition har udelukket metafysikken fra naturen.

At tro at videnskab er lig med naturalisme, er ikke en opfattelse de tidlige videnskabsmænd havde. En tro på en Gud forhindrede dem ikke i at opnå storslåede resultater, så hvorfor er det et krav i dag at man skal bekende sig til naturalismen for at undgå at blive kaldt uvidenskabelig? Det er svært at se hvorfor; der er hverken en faglig eller historisk grund til det.

Naturalistisk videnskab er fattig

At skille sig af med den guddommelige dimension i videnskaben gør unægtelig nogle ting lettere for videnskaben. Med et snuptag kan man afvise ting som ikke umiddelbart ser ud til at kunne erkendes. Det gælder ikke bare pseudovidenskabelige emner som astrologi, healing, jordstråler og UFOer, men også (og altså uberettiget) en guddommelig skabelse. Ved at forholde sig til det sikre som kan måles og vejes, er der mere system i tingene, og man undgår kaotiske tilstande ved at operere med overnaturlige fænomener. Naturen er rigeligt kompliceret i forvejen.

Videnskab er beskrivelse og systematisering af naturen og virkeligheden omkring os. Selv tror jeg at virkeligheden er større end det vi kan måle og veje. Hvis den tro er sand, så er naturalistisk videnskab en fattig beskrivelse af virkeligheden fordi den på forhånd udelukker en del af virkeligheden. Et

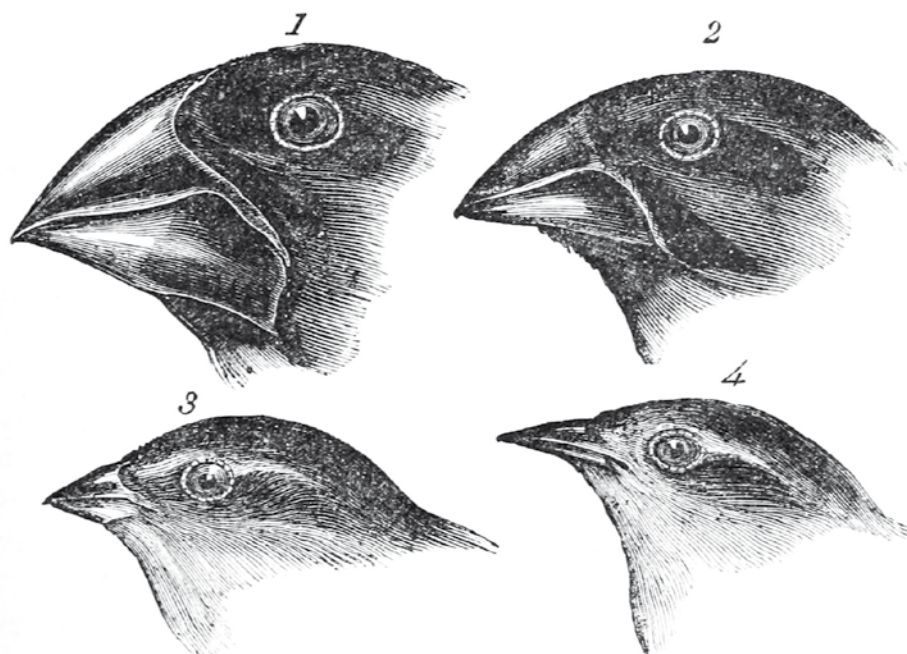
andet problem er at alle overnaturlige fænomener bliver smidt i én og samme kasse med etiketten "overtro" uden man undersøger hvad der er humbug, og hvad som er sandt. Mange overnaturlige fænomener som f.eks. jordstråler* og astrologi kunne let afvises ved et kontrolleret videnskabeligt forsøg, mens skabelse vil skille sig ud som en beskrivelse af virkeligheden fordi den kan beskrives ved logiske og videnskabelige forklaringer. (Dermed ikke sagt at det altid bliver gjort!)

Selvom en naturalistisk videnskab kun kan beskæftige sig med det som kan måles og vejes, så holder mennesker som bekender sig til naturalismen, sig ikke tilbage når der skal rettes kritik imod f.eks. skabelse. Se f.eks. en hjemmeside som www.skeptica.dk som trods sit navn ikke er *skeptisk*, men direkte afvisende overfor alt hvad der refererer til en højere magt. Der findes naturhistoriske museer som åbent ser det som deres opgave at bekæmpe overtro som creationisme med "sand videnskab". Med "sand videnskab" menes "naturalistisk" videnskab. Det er simpelthen en misforståelse af hvad videnskab er. Det er ikke videnskabelige fakta som har ført nogle mennesker frem til den tro at sand videnskab er naturalistisk videnskab – det er en naturlig følge af troen på at der kun findes det som kan måles og vejes.

Mange debatter strandeder på spørgsmålet om det er videnskabeligt eller ej. Hvis du mener du ved hvad videnskab er, så vil jeg anbefale dig at læse Chalmers bog "Hvad er videnskab". Det er en meget udførlig indføring i hvad videnskab er – og det er slet ikke så simpelt som de fleste går rundt og tror! Faktisk er det umuligt at lave en rammende definition på hvad der er videnskab er – og ikke er. Det ville være interessant at bede 100 forskere i Danmark om at definere hvad videnskab er. Jeg tror svarene vil være meget forskellige, selvom de alle arbejder med videnskab til dagligt. Det skal ikke forstås sådan at vi søger et opgør med videnskaben – tværtimod. Videnskaben bidrager med uundværlig teknologi og viden som øger så forskellige ting som vores sundhed og vores bevidsthed om universet omkring os.

Er skabelsen videnskabelig eller ej?

Det er ikke skabelsesebegrebet der er noget i vejen med, men begrebet videnskab der er blevet meget begrænset i sin definition. Kan videnskab *kun* rumme det der kan måles og vejes, og udelukker den eksistensen af en Gud? Så er skabelsen uvidenskabelig. Erkender vi derimod at videnskab er beskrivelse af virkeligheden – uanset hvilke fænomener vi støder på, så er skabelsestanken videnskabelig. ■

1. *Geospiza magnirostris*.
3. *Geospiza parvula*.

2. *Geospiza fortis*.
4. *Certhidea olivacea*.

Meget af "skabelsesvidenskabens" argumentation består faktisk af en faglig kritik af evolutionsteoriens delelementer: Hvordan fx kan den konstaterede variation i Galápagos-finkernes næbstørrelse være en forklaring på hvordan finkerne i det hele taget er opstået? Sådant er der mange eksempler i materialistens Darwin of the Gaps- forklaringer som de skabelsestroende bider sig fat i med kamphundeagtig stædighed. – Hvorfor er det ikke "videnskabeligt" at stille disse kritiske spørgsmål?

Noter

1. Jesper Hoffmeyer: "Evolution, Økologi, Historie – Neodarwinismens krise", Politisk Revy, 1980
2. Johannes Kepler, Defundamentis Astrologiae Certioribus, Thesis XX (1601), cit. i *Signs of Intelligence* af W. Dembski (ed.), p 160
3. Torben Wolff: "Danske ekspeditioner på verdenshavene", Rhodos International Science and Art Publishers. Copenhagen 1967

Vil du vide mere ...

om humlebiens flyveevne, se *Humblebien kan ikke flyve ...*, Origo 2009

om skabelsestro og videnskab, se *Guds Bøddel*, Origo 2012, afsnittet Videnskabens glemte rødder, side 27ff i kp. 1. og *Hvad er videnskab? – en indføring i moderne videnskabsteori* af A F Chalmers, Gyldendal

* Ikke at forveksle med den radioaktive gasart radon der fra undergrunden kan trænge op i huse.